

dr hab. Daniel Pietrek, prof. UO
 Kierownik Katedry Literatury Niemieckojęzycznej
 Instytut Nauk o Literaturze
 Uniwersytet Opolski
 pl. Kopernika 11, 45-040 Opole

Uniwersytet Opolski INSTYTUT FILOLOGII GERMAŃSKIEJ		
Wpłynęło do IFG	25-03-2021	Załączniki
Wpł. do jedn. org.	Data	Symbol
Znak sprawy		

**Recenzja pracy doktorskiej mgr Kingi Oworuszko-Notschewneu pod tytułem
 „Krytyka teatralna na łamach Schlesische Provinzialblätter (1785-1820)”
 „Theaterkritik in den Schlesischen Provinzialblättern (1785–1820)“**

1. Uwagi wstępne

Przedłożona do oceny praca doktorska mgr Kingi Oworuszko-Notschewneu składa się z 301 stron tekstu, razem ze streszczeniami w języku polskim i angielskim, bibliografią i zawartymi w tekście diagramami, tabelami i fotokopiami wybranych wycinków omawianego czasopisma. Przedmiotem analizy mgr Oworuszko-Notschewneu jest – jak słusznie zauważa Autorka – „jedno z najważniejszych, jeżeli nie najważniejsze czasopismo na Śląsku”, o czym świadczy zarówno nakład, prestiż i długi okres, gdy było wydawane. Biorąc pod uwagę ilość opracowań naukowych tego periodyku uważam, że bardzo słusznie doktorantka skupiła się w swojej pracy – budowanej na dotychczas powstałej już literaturze przedmiotu – na wybranym przez siebie aspekcie działalności tego czasopisma – krytyce teatralnej – analizując, opisując i interpretując w wyczerpujący sposób związane z tym tematem zagadnienia.

2. Struktura pracy i ocena jej poszczególnych części

Konstrukcja rozpisanej na dziewięć rozdziałów pracy jest bardzo przejrzysta i czytelna. Doktorantka prowadzi czytelnika w logiczny i uporządkowany sposób od zagadnień ogólnych do bardzo dokładnie i precyzyjnie napisanej części analitycznej, co na wybranych fragmentach pracy przedstawię dokładniej w dalszej części recenzji.

2.1. Wstęp, rozdziały 2 i 3

Jednostronicowy wstęp, opis historii *Schlesische Provinzialblätter*, jej najważniejszych wydawców, redaktorów i współpracowników oraz omówienie najnowszych i najważniejszych publikacji dot. tego czasopisma od 1990 r. są treścią tych wprowadzających rozdziałów. Rozdziały te, jakkolwiek wypełniające przypisane im funkcje, są najmniej precyzyjne, obarczone największą ilością błędów językowych i stylistycznych spośród wszystkich części omawianej pracy. Poza usterkami językowymi brakuje w tej części bardziej precyzyjnego wyartykułowania zarówno tez badawczych i towarzyszących im hipotez oraz choćby krótkiego, dokładniejszego opisu metod, którymi w swojej rozprawie Autorka będzie się posługiwać. Jest to o tyle paradoksalne, że Doktorantka demonstruje w części analitycznej ciekawą paletę metod, wystarczyłoby więc ten element powiązać odpowiednio ze wstępnymi stronicami pracy. Mimo tych krytycznych uwag, wstępne rozdziały nie psują ogólnie bardzo dobrego wrażenia, jakie odniosłem w trakcie lektury całego tekstu. W trzecim z opisywanych tu rozdziałów (*Schlesische Provinzialblätter* jako obiekt badań) bardzo dobrze widać np. jeden z elementów charakterystycznych dla całej rozprawy: mgr Oworuszko-Notschewneu bardzo dobrze orientuje się w dostępnej literaturze przedmiotu, suwerennie się w niej porusza i z pożytkiem potrafi ją wykorzystać.

2.2 Rozdziały 4, 5, 6

Rozdział 4 poświęcony jest krytyce teatralnej jako gatunkowi i jej historii na przestrzeni dziejów w literaturze niemieckiej (od czasów średniowiecza do współczesności). Nie wiem, czy drobiazgowa prezentacja w tej postaci jest rzeczywiście w tej pracy potrzebna. Za słuszne i cenne uważam natomiast podrozdziały problematyzujące istotę, charakter i funkcje tego, co nazywamy krytyką teatralną, tym bardziej, że mają one dla późniejszej analizy spore znaczenie. Chciałbym również podkreślić, że w tej części dysertacji zarówno język analiz, precyzja opisu, jak i odpowiednie zróżnicowanie opisywanych zjawisk są na bardzo dobrym poziomie. Również krótki podrozdział dotyczący istoty krytyki teatralnej we współczesności oznacza się odpowiednią precyzją i ciekawym, pogłębionym opisem tego zjawiska. Te same cechy i tak samo wysoką jakość naukowego dyskursu można napotkać w kolejnych omawianych rozdziałach – rozdział 5 pokazuje bardzo szczegółowo wszystkie powiązania personalno-instytucjonalne związane z krytyką teatralną w całej prasie wrocławskiej omawianego okresu. A rozdział 6 – przedstawiający najważniejszych autorów artykułów teatralnych w omawianym periodyku, mogący sprawiać na pierwszy rzut oka wrażenie nazbyt pozytywistycznego – bardzo konsekwentnie prowadzi czytelnika od zagadnień natury ogólnej do szczegółowych

interpretacji. Szkoda tylko, że nie udało się Doktorantce odkryć, kim był ów anonimowy autor, posługujący się pseudonimem „Serotinus”. Ale to oczywiście drobiazg, nie mający wpływu na recenzowany tutaj tekst. Rozdziały 4,5,6 tworzą bardzo dobry fundament, na którym Doktorantka umiejętnie zbudowała następnie rozdział analityczny.

2.3 Rozdziały 7, 8, 9 i bibliografia

Zasadnicza część dysertacji, czyli rozdział 7 (s. 76-260) jest nie tylko najobszerniejszą, ale niewątpliwie bardzo dobrze przemyślaną i napisaną częścią pracy. Podoba mi się, że Autorka, zanim dokonała właściwiej analizy, którą podzieliła na 9 faz, w pierwszych podrozdziałach opisała i wytłumaczyła, z czego wynika taki podział, jakimi kryteriami się posługiwała, a następnie wyjaśniła terminologię, metody stosowane w analizie oraz schemat budowy tych analitycznych podrozdziałów. Dzięki temu nie tylko łatwiej czyta się omawianą tutaj pracę, ale całość zyskuje na precyzji i w większym stopniu wypełnia wszystkie wymogi związane z naukowością tego rodzaju rozpraw. Autorka zdecydowała się, że analizie poddane będą wiadomości związane z teatrem omawianego czasopisma, które zamieszone były w rubryce „Chronik”. Ponieważ – jak pisze Doktorantka – liczba tekstów krytycznych poświęconych teatrowi zamieszczonych w części głównej *Schlesische Provinzialblätter* była znikoma oraz ze względu na zróżnicowanie tematyczne omawianego periodyku, nie miało sensu przeprowadzenie podobnej analizy w części głównej czasopisma. Rozumiejąc zasadność tych powodów, zastanawiam się, czy jednak – być może w trochę inny sposób, niż ma to miejsce w przypadku „Chronik” – nie można było poddać analizie również recenzji teatralnych z części głównej? Wtedy obraz teatrologicznego profilu pisma byłby rzeczywiście kompletny. Z analizy tej wynika ponadto, że owe „krytyki teatralne” były najczęściej notatkami, tekstami informacyjnymi, sprawozdaniem z elementami krytycznymi i właściwymi recenzjami teatralnymi, co w żaden sposób nie było tematyzowane we wcześniejszych rozdziałach – zarówno tych wprowadzających, jak i tych poświęconych istocie tego gatunku. Uważam, że fakt ten powinien w lepszy sposób zostać powiązany z pierwszymi rozdziałami i – być może - znaleźć swoje odniesienie również w tytule pracy. Mimo tych wątpliwości muszę stwierdzić, iż wybór analizy ilościowej, jako podstawowej metody do zmierzenia się z ogromnym korpusem tekstowym (obejmującym ponad 230 artykułów) okazał się bardzo trafny i pozwolił na bardzo precyzyjne ujęcie omawianych zjawisk. W rozdziałach 8 i 9 – będących bardzo udanym uzupełnieniem tej obszernej analizy – aż prosiłoby się o dodanie w opisie jeszcze

jednego aspektu, którego brak jest odczuwalny pod koniec pracy. Brakuje bowiem próby – choćby w bardzo syntetyczny sposób – przedstawienia ogólniejszych konkluzji literaturo- czy kulturoznawczych, pozwalających lepiej zrozumieć bogate życie teatralne Wrocławia, czy szerzej nawet, Śląska. Pytanie, które się nasuwa, mogłoby brzmieć: jaki był wkład rubryki „Chronik” w historię teatru na Śląsku? Kilka przemyśleń w tej kwestii byłoby moim zdaniem świetnym dopełnieniem tej bardzo dobrej pracy. Całość zamyka bardzo obszerna i kompletna bibliografia, która dzięki zestawieniu wszystkich opisanych artykułów sama w sobie stanowi dodatkową wartość rozprawy. Podsumowując tę część – rozdziały 7,8,9 w zasadniczy sposób przyczyniają się do mojej wysokiej oceny przedłożonej dysertacji, która – o czym jestem przekonany – pozostanie bardzo ważną pozycją dotyczącą *Schlesische Provinzialblätter*.

3. Podsumowanie i konkluzje

Rozprawa mgr Kingi Oworuszko-Notschewneu jest niewątpliwie ważnym i cennym wkładem w badania śląskoznawcze. Praca jest napisana dobrym językiem, a drobne błędy językowe szybko można usunąć w redakcji przed złożeniem pracy do druku. Nie mam żadnych zastrzeżeń do jej strony formalnej; dzięki dużej precyzji prowadzonej w tekście narracji i odpowiedniemu uporządkowaniu całość czyta się bardzo dobrze. Pozytywną ocenę wystawiam również skrupulatnie wykonanemu przeglądowi dostępnej literatury przedmiotu, zarówno polsko- jak i niemieckojęzycznej, którą to w sposób umiejętny i krytyczny Autorka wykorzystała w swoich rozważaniach. Doktorantka podjęła się bardzo ambitnego zadania badawczego i w pełni się z niego wywiązała. Stwierdzam, że rozprawa doktorska „Krytyka teatralna na łamach *Schlesische Provinzialblätter* (1785-1820)” spełnia warunki określone w ustawie o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki. Przedłożona praca stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego oraz wykazuje ogólną wiedzę teoretyczną Kandydatki w danej dyscyplinie naukowej (literaturoznawstwie) oraz umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej. Tym samym wnioskuję o dopuszczenie mgr Kingi Oworuszko-Notschewneu do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Donald Prokca